

NOTAT

1. februar 2012

UDSENDELSE AF ET DANSK SPECIALOPERATIONS BIDRAG TIL HELMAND (TASK FORCE 7)

Et væsentligt led i Helmand-planen for 2011-2012 er, at et dansk specialoperationsbidrag (Task Force 7) gennem mentoring (oplæring) skal bistå med at opbygge og udvikle en afghansk specialpolitienhed, Provincial Response Company.

Sigtet er, at den afghanske enhed hurtigst muligt bliver i stand til, inden for rammerne af afghansk lov, selvstændigt at planlægge, lede og gennemføre specialpolitiaktioner. Det overordnede formål er at understøtte såvel den afghanske regerings som NATO's mål om opbygning af de afghanske sikkerhedsstyrker med henblik på transitionen til afghansk overtagelse af sikkerhedsansvaret i Helmand. Ud over i Helmand er en række andre Provincial Response Companies (PRC) under opbygning og mentorering af ISAF-styrker, herunder Australien, Tyskland og USA, i hele Afghanistan.

Min forgænger orienterede i et brev af 10. maj 2011 Forsvarsudvalget om rammerne for opgaven for det danske bidrag. Det skete i forbindelse med, at personel fra specialoperationsstyrkerne i 2011 blev udsendt med henblik på at følge en amerikansk enhed, der løser tilsvarende opgaver.

Det danske bidrag kommer til at bestå af op til 50 personer, herunder personel fra Jægerkorpset, Frømandskorpset og dansk civilt politi. Hovedstyrken er planlagt udsendt fra 6. februar 2012 og hjemtaget i februar 2014.

Der må naturligt forventes at blive tilbageholdt personer under de politiaktioner, som specialoperationsstyrkerne skal uddanne den afghanske specialpolitienhed til at planlægge og gennemføre.

Opgaveanvisningen til specialpolitienheden vil normalt blive givet af provinsens politichef og dermed være afghansk initieret. Idet der vil være tale om afghanske politiaktioner, vil grundlaget for og den retlige ramme omkring opgaveløsningen være afghansk ret.

De omhandlede politiaktioner vil bl.a. omfatte ransagninger, arrestationer, efterretningsindhentning og opretholdelse af offentlig orden. Opgaverne vil primært rette sig mod politiaktioner, hvor almindelige politienheder ikke vil være tilstrækkeligt uddannet, trænet og udrustet, og hvor risikoen for politifolkene kan være højere end ved almindelige politiopgaver.

Rent praktisk får det danske personel fra Task Force 7 til opgave at rådgive og vejlede specialpolitienhedens ledelse i den planlægningsproces, der vil skulle omsætte provinspolitichefens opgavestillelse til praktisk opgaveløsning. Konceptet for mentoreringen indebærer, at afghanerne selv skal kunne forestå og lede afghansk initierede aktioner.

Personel fra Task Force 7 vil altså være til stede under planlægningen og indøvelse af opgaveløsningen, rådgive om løsningsmuligheder, bistå med den nødvendige koordination med øvrige sikkerhedsstyrker samt medvirke til at sikre, at relevante anklagere og dommere inddrages i overensstemmelse med afghansk lov. Under selve politiaktionerne vil personel fra Task Force 7 hjælpe og støtte afghanerne i deres gennemførelse af den planlagte opgave. Graden af hjælp og støtte afhænger af den enkelte aktionstype og -størrelse samt de afghanske politifolks aktuelle uddannelsesstade.

Målpersonerne i politioperationerne vil være afghanske kriminelle, og personer relateret til afghanske oprørere. På den baggrund vil målpersonerne og eventuel tilbageholdelse af disse være et afghansk anliggende.

Det vil imidlertid ikke kunne udelukkes, at de danske specialoperationsstyrker under selve politiaktionerne vil kunne komme i en situation, hvor man af operative grunde kortvarigt må standse eller fastholde en person. Sådanne standsninger/fastholdelser skal være begrundet i hensynet til sikkerheden for specialoperationsstyrkerne, afghanske politifolk eller tredjepart. Den standsede eller fastholdte person skal straks overtages af det afghanske politi.

Ligeledes vil der som en helt naturlig del af opgaveløsningen kunne være tale om dansk mentorbistand under en afghansk tilbageholdelse i form af f.eks. bistand og vejledning ved fastholdelse eller påsætning af håndjern på en person, der allerede er tilbageholdt af afghansk politi.

Det er vurderingen, at de danske specialoperationsstyrker i de nævnte situationer generelt ikke kan siges at have en sådan kontrol med territoriet eller målpersonen, at der bliver tale om en dansk tilbageholdelse med deraf følgende dansk ansvar for den tilbageholdte. Det er

en vurdering, som er foretaget på baggrund af Menneskerettighedsdomstolens praksis. Det forhold, at danske soldater således kortvarigt kan siges at have udøvet en fysisk kontrol af den omhandlende karakter over standsede personer, ændrer altså ikke på den omstændighed, at der vil være tale om en afghansk tilbageholdelse inden for rammerne af en afghansk ledet politiaktion i overensstemmelse med afghansk ret.

I vurderingen er der navnlig lagt vægt på, at de danske styrkers rolle er mentoring (oplæring), og at formålet med deltagelsen således alene er rådgivning og bistand; at politiaktionerne er afghansk initierede, planlagte og ledede, at politiaktionerne sker inden for rammerne af afghansk ret, herunder ofte med udgangspunkt i dommerkendelser/tilstedeværelsen af anklagere, at der er tale om kortvarige standsninger/fastholdelser foretaget på vegne de afghanske politistyrker, og at den standsede/fastholdte, hvor det er situationen, straks overtages af de afghanske politifolk.

Sammenfattende vil der altså være tale om en rollefordeling, som er konsistent med formålet med hele indsatsen, nemlig kapacitetsopbygning i form af oplæring af den afghanske specialpolitienhed og derimod ikke en rollefordeling, som er tilrettelagt ud fra et ikke-operativt begrundet ønske om ikke at få et ansvar for tilbageholdte personer. Mere generelt skal det dog bemærkes, at det selvsagt aldrig kan garanteres, at en domstol i en konkret situation ikke kan tænkes at ville kunne komme til et andet resultat.

I overensstemmelse med ovenstående er rammerne for de danske specialstyrkers ageren i forhold til standsning/fastholdelse af personer fastlagt i det magtanvendelsesdirektiv, som er knyttet til opgaven.

For så vidt angår en situation, hvor Task Force 7 selvstændigt måtte pågribe en person i en situation, hvor det ikke er sikkerhedsmæssigt begrundet, jf. ovenfor, fremgår det af direktivet, at der vil være tale om en dansk tilbageholdelse. En overdragelse vil i den situation i givet fald være omfattet af den dansk-afghanske overdragelsesaftale.

Med hensyn til spørgsmålet om behandlingen af personer tilbageholdt under afghansk ansvar mere generelt vil man fra dansk side - i forbindelse med opstarten af den forestående opgave - overfor såvel de centrale som de lokale afghanske myndigheder understrege den vægt, som der fra dansk side tillægges spørgsmålet om, at tilbageholdte ikke udsættes for krænkelser af deres rettigheder, herunder at de i afghansk varetægt ikke udsættes for tortur eller anden mishandling.

Hertil kommer, at Task Force 7 i forbindelse med den løbende mentorering (oplæring) vil undervise den afghanske specialpolitienhed i grundlæggende politietik og herunder i human og ordentlig behandling af arrestanter.

Uanset typen af aktion vil specialoperationsstyrken i overensstemmelse med de almindelige direktiver være pålagt at gribe ind, hvor det er muligt, over for afghanske partnere, hvis der udøves tortur, umenneskelig eller nedværdigende behandling. Styrken vil også skulle rapportere om og håndtere eventuelle episoder på behørig vis.

Forsvarskommandoen har forsikret om, at direktivet, som det foreligger nu, er håndterligt for soldaterne på jorden.

Som den tidligere forsvarsminister nævnte det i brevet af 10. maj 2011, er det sådan, hvilket også er tilfældet i andre typer operationer med ISAF-deltagelse, at hvor afghanske styrker tilbageholder personer, så sker retsforfølgning og idømmelse af straf ved de afghanske domstole, og i afghansk ret indgår dødsstraf som et element.

Endelig vil de danske specialoperationsstyrker undtagelsesvist også kunne komme til at indgå i specialstyrkeoperationer, der foregår i ISAF-søjlen. Operationerne skal som minimum være partneroperationer, hvor der altid vil være afghansk deltagelse, men vil være ISAF-ledet. Her vil gælde samme nationale magtanvendelsesdirektiv henholdsvis ISAF regler for magtanvendelse som for de øvrige ISAF-operationer, som danske enheder er involveret i. I det omfang at danske styrker i forbindelse med ISAF-operationer måtte tilbageholde personer, vil disse derfor være at betragte som værende dansk tilbageholdte med det, som det indebærer i forhold til registrering og tilsyn mm.